

financiramo prav vse učence, dijake in (redne) študente. Če na koncu ugotovimo, da veliko mladih ne zna poskrbeti zase ali pa ne najdejo dela, za katerega so se šolali, se lahko vprašamo naslednja vprašanja. Smo izbrali pravi študij? Kdaj smo o tem sploh začeli razmišljati? Smo kot družba prepoznali trende na trgu dela? In najpomembneje, smo sredstva za izobraževanje porabili napačno?

Menim, da bi morali vsi skupaj takoj prevzeti odgovornost. Kazati s prstom je lahko, zazreti se vase in se vprašati, kaj nas je spravilo v trenutno situacijo,

pa malo težje. Kaj sploh je odgovornost? Odgovornost je sposobnost odgovora. V slovenščini so vse besede, ki opisujejo sposobnosti, sestavljene iz dveh delov. Prvi del vsake besede opisuje določeno sposobnost; ost, ost, ost, ost itd. Ker gre za sposobnosti, se vse te besede končajo na "-ost." Iz tega sledi, da je odgovornost sposobnost odgovora. Je generacija naših staršev sposobna odgovoriti, zakaj nam bo zapustila zadolženo državo? Bo naša generacija sposobna odgovoriti naslednji generaciji, zakaj ni storila nič za resnično pravičnost in varovanje človekovih pravic? Pogovorite se z mladimi o

odgovornosti. Da se prevzemanje odgovornosti začne že v rosnih letih.

Odgovornosti danes primanjkuje. Vsi kažemo na druge. Poskrbimo, da bodo naši otroci odgovorni posamezniki, ki krivde ne bodo iskali v sistemu, državi, medijih ... Če jih bo kaj motilo, naj bodo to posamezniki, ki bodo znali prevzeti odgovornost in dati pobudo za spremembe.

V tem razmišljanju sem postavil kar nekaj vprašanj. Znamo nanje odgovoriti?

BITI UČITELJ JE POKLIC. UČITI – TO JE POSLANSTVO. / Nina Hladnik / Srednja ekonomska, storitvena in gradbena šola (SESGŠ), ŠC Kranj

Kar prihaja od srca, najde pot k srcu.
(*Ijudski rek*)

Ali smo učitelji pripravljeni na takšno vzgojo in poučevanje? Smo pripravljeni razmišljati o novih temeljih vzgoje prihodnosti? **Otroke bi morali naučiti misliti, ne pa jim narekovati, kaj morajo misliti.** Je naša vloga v tem, da posredujemo znanje ali modrost? Modrost je uporabno znanje. Če posredujemo otrokom samo znanje, potem jim povemo, kaj naj mislijo, kaj morajo vedeti in kaj morajo imeti za resnično. Menim, da so zakladnice podatkov, ki polnijo njihove glave preobsežne in premalo uporabne za življenje.

Dijaki živijo v svetu neomejenih informacij. Njihova energija je razpršena vsepovsod, med urami pouka stežka ohranijo osredotočenost na snov, notranja motivacija je premajhna, da bi sami lahko obvladovali vse šolske zadolžitve. Pogoji za njihov razvoj in napredek so skriti pod pritiski, strah pred neuspehom jih zavede v nepretrgan krog negativnih predstav o sebi. Ne znajo sprejeti odgovornosti in niso kos situacijam, zato na različne načine črpajo svojo moč v boju za preživetje v njihovi družbeni sferi, kar pa učitelji prehitro obsodimo za nesprejemljivo vedenje. Spregledamo njihove prave potenciale, skrite pod težo

pričakovanj, ki jih ustvarjajo družbene norme. Skalimo čisti izvir in ga obarvamo s takšno in drugačno obsodbo.

Učitelji smo neizprosni in zahtevamo, kar zahteva učni program. Nad nami preži formalni »*moram zadostiti planiranim načrtom*«, pritisk tega in onega cilja, kriterija, standarda. V ravni črti režemo svojo pot in uničujemo tisto, kar je živo ali bi lahko zaživel v skupno ustvarjanje. **Je naše poklicno znanje res pravi pripomoček za učinkovito delo v razredu? Je to znanje dovolj široko, da z njim zbudimo iskricke zadovoljstva v pogledih mladih duš?**

Učitelji smo samo delček v mnogobarvnem spektru življenja dijaka, iz katerega ne smemo izključiti njegovega edinstvenega doživljanja, vedenja, čustev, volje, ustvarjalnega potenciala, svobode izbire in pravice do svobodnega vključevanja v to celovitost bivanja. Celostnega zavedanja učitelju ne prinašajo strokovna usposabljanja o učenju in poučevanju, pač pa ga gradi znotraj svoje osebnosti, skozi refleksije odnosov do soljudi in narave, na svoji poti življenja. To je funkcionalno znanje, ki raste ob zavedanju, da je učenec tudi učitelj in učitelj učenec. Znanje,

ki ponuja osnovne pogoje za sprejemanje vsakega dijaka kot nepogrešljivega individuuma v celovitosti družbe.

UČITELJ NI SAMO SLUŽBA

Učitelj ni le služba, vpeta v ure pouka ali delovni čas. Učitelj je odgovorno poslanstvo, vpeto v življenje v širšem pomenu.

Učitelji in vzgojitelji se moramo zavedati, da naša odgovornost ne sega le do osvojenih in predpisanih učnih ciljev, osvojenega predpisanega znanja, določenih konceptov vzgoje in bontona, ... pač pa precej širše, saj se »energija« (misli in čustva), ki jih prinašamo v razred, vključi v vibracije misli in doživljanja učencev. Od učitelja je odvisno, kako bo to energijo usmeril, preusmeril v dobro, da bodo učenci sprejeli cilje pouka in se počutili vključene v proces izobraževanja celostno in ne zgolj z vidika intelekta. **Pravo, ustvarjalno poučevanje pomeni usmerjanje energije učencev v določen cilj oziroma namen. Kjer je učenčeva želja, tam je njegova energija.** Učitelj v razredu uporablja empatijo in ne prisile in ukazovanja. Le tako si lahko pridobimo zaupanje, pripadnost, ljubezen in zvestobo za skupno ustvarjanje in spoznavanje področij novih znanj.

INDIGO OTROCI

Ali smo učitelji pripravljeni, imamo pravo znanje, da otrokom današnjega časa vzbudimo voljo in pripravljenost na sodelovanje? Današnji otroci se razlikujejo od predhodnih generacij. »Otroci luči«, »Otroci tisočletja« ali »Indigo otroci«, kot jih imenujeta Lee Carroll in Jan Tober v knjigi, imajo visoko razvito zavest, so zelo senzibilni in praviloma nadarjeni. Prepoznajo nepristnost in nepoštenost. Vedo, če kdo laže. Naša sporočila berejo med vrsticami. Od nas zahtevajo zgled in ne samo idealiziranje. Njihovo spoštovanje in pozornost si lahko pridobimo le, če jih obravnavamo kot sebi enake, kot odrasle, in smo jim vzor s svojim ravnanjem, torej če govorimo tisto, kar mislimo, mislimo, kar govorimo, in storimo, kar smo napovedali. Poskuse zastraševanja in vzbujanja občutkov krivde bodo prepoznali kot manipulacijo in s tem izgubimo njihovo spoštovanje.

Lahko bi govorila o tem, da nam ti otroci kažejo drugačno zavest. Zavedam se, da je to za marsikoga povsem nesprejemljivo razmišljanje, a kadar nas jezijo zaradi neupoštevanja postavljenih pravil, se spomnimo ... Otroci nam pomagajo spoznati naše stare vzorce vedenja, ki so bili nekoč funkcionalni, zdaj pa ne delujejo več. Morda nas takrat le prosijo za pomoč pri tem, da bi svoje lastne spretnosti in nadarjenosti lahko bolj konstruktivno uporabili in prispevali k skupnemu dobremu in hkrati v tem našli smisel in zadovoljstvo. Naša toga pravila pa jih pri tem omejujejo. **Od nas si želijo le varnosti, zaupanja in mirnosti, ne pa vzgoje s pogojevanjem in ocenjevanjem, ki namiguje, da jih ne sprejemamo takšne, kot so, in ne vidimo njihovega pravega bistva.** Vsekakor moramo pri tem pozabiti na svojo voljo in pričakovanja, saj bodo v tem zaznali prisilo in željo po tem, da jih spremenimo. Začutili bodo strah, ki tiči za našo željo. Tudi sami bodo postali negotovi in boječi in se posledično začeli bojevati za svoj prav.

Pri teh otrocih je poudarjeno delovanje desne možganske polovice. Ali se naše učne strategije skladajo z naravnim načinom mišljenja otrok z dominantno desno polovico možganov? To pomeni,

da so vizualni, kreativni, umetniški, naravnani na telesno in prostorsko, opisujeta Carroll in Tober. Ti otroci spadajo k taktilnemu učnemu tipu, to pomeni, da se najbolje učijo s pomočjo rok, zato jim frontalna razlaga povzroča veliko težav. Kljub svoji bistrosti pogosto od učiteljev dobivajo različne »etikete« z negativnimi oznakami.

Odnosi z otroki nam zrcalijo naše nefunkcionalne vzorce misli in dejanj. Ob tem imamo izjemno priložnost za razreševanje vzorcev, ki nam sicer le otežujejo lahkotnost bivanja in zavirajo osebni napredek. Takšen pogled nam prinaša mirnejše in uspešnejše delovanje v razredu in življenju nasploh.

STIK Z DIJAKI JE STIK UČITELJA S SAMIM SABO

»Vzpostaviti stik« in ne »narediti mir« v razredu je osnova za učinkovit in edini smiseln začetek procesa izobraževanja. V iskanju »čarobne paličice« za umiritev uma in pomoč pri koncentraciji, ki bi prostorsko in časovno najbolj ustrezala delu v razredu, sem se seznanila s preprostimi in učinkovitimi vajami t. i. Telovadbe za možgane (Brain Gym®), ki razgibajo telo in spodbujajo energijski pretok ter prebudijo prirojene sposobnosti za učenje in izboljšajo učne spretnosti. **S preprostimi gibi, ki jih učenci izvajajo na začetku učne ure ali med uro, se vključijo mehanizmi za povezavo možganskih predelov, ki so potrebni za optimalno učenje, učenje s celimi možgani.** Behavioristični optometriki in delovni terapevti že več kot 50 let opravljajo raziskave, ki dokazujejo vpliv gibanja na učenje. Ko učenec odkrije, kako lahko informacije sprejema in se hkrati izraža, je napredek pri učenju in vedenju navadno takojšen, strokovno utemeljujeta Dr. Paul E. Dennison in Gail E. Dennison.

Telovadba za možgane

Telovadba za možgane je učinkovit način konstruktivnega obvladovanja stresa pri dijakih, učencih. Nihče izmed nas ni po naravi jezen, vase zaprt, len, agresiven, ... Vzrok teh neustvarjalnih vzorcev vedenja tiči v težavah s povezovanjem in predelovanjem informacij, pri čemer za

učence pravimo, da imajo učne blokade, učne težave ali celo vedenjske motnje. Misli, obremenjene s čustvi zaradi kritike, ter takšne in drugačne negativnosti ne dovolijo umu, da se polno izrazi. Ustvarjalnost zamre, besede postajajo destruktivne in takšno tudi naše delo in odnosi. Stik z dijaki, prek katerega se pretaka energija za ustvarjalno mišljenje in delo, je prekinjen. Dr. Paul E. Dennison in Gail E. Dennison, avtorja priročnika *Telovadba za možgane*, znanstveno pojasnita, da so mehanizmi za povezovanje možganskih predelov, ki so potrebni za optimalno sprejemanje in oddajanje informacij, v tem primeru izključeni. Zadnji možgani sicer sprejemajo informacije kot sliko, vendar jih prednji možgani ne morejo izraziti, ker informacije sploh ne pridejo do njih. Če se omenjenih težav lotimo z empatijo in razumevanjem, jih lahko s preprosto telovadbo odpravimo ali vsaj omilimo že v nekaj minutah. Pri izvajanju teh vaj z dijaki sem ugotovila, da že samo miselno osredotočanje na dihanje in gibe telesa prinese velik delež rezultatov. Zunanost postane nepomembna. Mir v mislih in pogoji za ustvarjalno mišljenje so ustvarjeni. Vse, kar potrebujemo, nosimo v sebi in ni odvisno od zunanjih dejavnikov.

»Pravi čudež je, da sodobno izobraževanje še ni zadušilo radovednosti in raziskovalnega duha, kajti ta občutljiva cvetka potrebuje spodbude in predvsem svobode, sicer usahne ... Mislim, da bi celo povsem zdravo plenilsko žival minila požrešnost, če bi jo kdo z bičem silil jesti, ko ne bi bila lačna.« (Albert Einstein)

Meditacija

Učinkovito orodje za doseg pogojev za optimalni izkoristek miselnih potencialov in skladnosti v mislih so mnoge ameriške šole našle v meditaciji. Meditacijo uporabljajo kot redno prakso v razredu. Dober primer šole, v kateri se otroci dobro počutijo in kljub odprtim kriterijem pri vpisu dosegajo izjemne rezultate – tako na državnih kot mednarodnih tekmovanjih – je osnovna in srednja šola v Fairfieldu v ameriški Iowi, ki jo vodi ravnatelj Ashley Deans. Posebno pozornost namenja izobraževanju, ki temelji na zavesti. Z zavedanjem, da je prav iz vsakega učenca mogoče izvabiti

notranjega genija, je ustvaril koncept izobraževanja, ki temelji na vadbi transcendentalne meditacije, miselne tehnike, ki spodbuja višja stanja zavesti, učencem pomaga zmanjšati stres.

Z meditacijo učenci postanejo bolj zbrani in ustvarjalni, izboljša se njihova čustvena inteligenca in moralna presoja. V tem stanju globokega počitka lahko telo sprosti globok stres, ki se ob normalnem počitku ne more. Vadba te tehnike dvakrat na dan po petnajst minut poleg zmanjšanja stresa in napetosti omogoča razvoj mentalnih sposobnosti in izboljšanje zdravja. Njihova šola je poznana zaradi izjemnih dosežkov, s katerimi se lahko pohvalijo njihovi učenci in dijaki, ki preživljajo pouk v zelo harmoničnem vzdušju, brez nasilja. Dijaki odlično sodelujejo z učitelji, prisotna je velika motiviranost med poukom.

V zadnjih štiridesetih letih je več kot šeststo raziskav na 250 univerzah pokazalo dobrodejne učinke transcendentalne meditacije.

KVANTNA FIZIKA IN MOJ POGLED NA POUČEVANJE IN VODENJE RAZREDA

Misli, besede, zvok ... Vse to lahko opišem kot valovanje »univerzuma« (neskončno polje energije in informacij). Valovanje, o katerem govorijo slovenski pregovori skozi usta naših (pra)babic: »Kar seješ, to žanješ.«, »Dobro se z dobrim vrača, slabo s slabim.« In ljudski rek: »Kar prihaja od srca, najde pot k srcu.« Valovanje, ki ga kvantni fiziki zaznajo in izmerijo. Misel je informacija, pričetek čustev, izgovorjene ali pisane besede, zvoka. Bolj kot so um in čustva v danem trenutku usklajeni, boljše so vidne, slušne sposobnosti, reakcijski čas, mentalna jasnost, občutki in zavest, torej boljši izkoristek naših potencialov. Obratno velja za negativna čustva (zavist, jeza, strah, škodoželjnost), ki otežijo izkoristek naših potencialov.

Teorijo in delovanje kvantne fizike je v knjigi *Zdravje in poslovna uspešnost skozi meditacijo: Izkušnje Hatema Ramadanija* odlično opisal prof. dr. Radovan Starc: »V luči kvantne fizike je misel energija«. Zakon privlačnosti nas uči, da kar daš, dobiš nazaj. Starc odlično pojasni, da višja kot je amplituda oddane energije, večjo moč ima pritegovanje vibracij v naše življenje. Vsaka misel je valovanje – vibracija kvantne energije z različnimi frekvencami.

»Poučevanje bi moralo biti takšno, da bi učenci snov sprejeli kot vredno darilo in ne kot obremenjujočo obveznost. Največja učiteljeva umetnost je prebuditi radost ustvarjalnega izraza in veselje do znanja.« (Albert Einstein)

Morda pa bo sodobna znanost tudi v slovenskem pedagoškem prostoru našla dovolj strokovnih dokazov in dovolj pripadnikov holističnega pristopa k poučevanju, da se bodo dimenzije poučevanj legitimno razširile tudi na druga področja človeških potencialov in ne zgolj na razvoj intelekta – na ta način pa, po mojem mnenju, prispevala k dvigu zavesti celotne družbe ter k razvoju pravih človeških vrednot, kot so sočutje, odgovornost, solidarnost.

V desetletju iskanja in lovljenja ravnotežja v svojem poklicu so me pod težo številnih strokovnih razglabljanj in teorij poučevanja prav ta spoznanja pripeljala nazaj k sebi, k nasmehu v mojem srcu in srcih dijakov. In nazaj k besedam moje prve, zdaj že pokojne ravnateljice: »Veste, delajte s 'filinom'«. Te besede so me pospremile v razred. Izkušnje in stalno ozaveščanje dela, ki ga opravljam kot učiteljica, so zgradile trdne temelje za mojo nadaljnjo rast – tako osebno kot poklicno.

Naučeno strokovnost precedimo skozi sito svoje izvirne resnice in jo počasi

polagajmo na temelje, ki gradijo človeka v vsej lepoti, temelje, ki ne ubijajo mladih src. Gradimo brez iluzij in strahov, ki nam jih neusmiljeni materialni svet še ni dovolil razrešiti in nas odmika od nas samih, lepote našega bita. Ščit formalne avtoritete preobrazimo v empatijo in sprejemanje. Z zavedanjem, da nas vzvišen ego ne bo odrešil odgovornosti z zgražanjem in kritiziranjem, ljubeče iščimo, kar smo izgubili. Iščimo stik. Stik, ki v razredu ustvari prijazno in ustvarjalno klimo, saj kar prihaja iz srca, vedno najde pot k srcu.

K pisanju tega sestavka me je gnala želja, da s pozitivno mislijo in občutenjem ljubezni in hvaležnosti za poklic, ki ga opravljam, prispevam k dvigu vibracij v razredu. Želja narediti še en korak bližje dragim dijakom, učencem in korak stran od teže pričakovanj in teže kritik njihovega ter posledično tudi našega neuspeha!

»Ne preživijo najmočnejše niti najbolj inteligentne, temveč najbolj prilagodljive živalske vrste.« (Charles Darwin)

Zatorej, za dobro sobivanja stremimo k prilagajanju »današnji mladini«, le tako bomo skupaj uspešno prebrodili krizo vrednot in odnosov v današnji družbi ter zmanjšali brezno med učitelji in učenci.

Literatura

- Carroll L., Tober J. (2004). *Indigo otroci so med nami*. Ljubljana: Založba EPTA.
- Dennison, P. E. (2007). *Telovadba za možgane: 26 vaj za boljši učni uspeh*. Ljubljana: Rokus-Klett.
- Rant, M. (2010): Z meditacijo do šolskih uspehov. *Gorenjski Glas*, št. 26 (2010), 11.
- Starc, R. (2010): *Zdravje in poslovna uspešnost skozi meditacijo: izkušnje Hatema Ramadanija*. Ljubljana: Sirius AP.
- Spletna stran: <http://lkm.fri.uni-lj.si/xai-gor/slo/povzetki/indigo.htm>.